

Maniler

Mani Nedir Hakkında Kısaca Bilgi

Mani anonim halk edebiyatı şiirinin en küçük nazım biçimidir. Anadolu ve Anadolu dışında çok geniş bir Türklük coğrafyasına yayılmıştır. Mani söyleme, yüzyılların deneyimlerinden süzülerek biçimlenmiş, belirli kuralları olan, kuşaktan kuşağa aktararak günümüze ulaşmış bir gelenektir. **Manilerde** Anadolu insanının düşünce yapısını, beğenisini, derilerini, kıskançlıklarını, özlemlerini, sevgilerini vb. ortak kültürün sergilenişini görürüz. Kendine özgü bir gelenek içinde söylenen **maniler** bir ucuyla geçmişe, bir ucuyla günümüze uzanır. Diğer halk kültürü ürünleri gibi toplumu ayakta tutan dinamikleri belirlemekte önemli bir rolü olan mânilerde, Anadolu insanının dünyaya bakışı da temsil edilir.

Mani, genellikle yedi heceden oluşan dört dizelik bir türdür. Bir tek dörtlük içinde bir anlam bütünlüğü gösterir. Mânilerde genellikle anlamın ağırlığı üçüncü ve dördüncü dizelerdedir. İlk iki dize mâninin dış dünyayla bağıdır. Üçüncü ve dördüncü dizede duygu ve düşünce ortaya konur. Mâniler aaxa şeklinde kafiyelenir. 7'li hece ölçüsüyle söylenenlere düz mâni; birinci dizesindeki hece sayısı 7'den az olanlara ve cinaslı kafiyeyle kurutanlara kesik mâni ya da cinaslı mâni; dize sayısı dörtten fazla olan mânilere de yedekli mâni ya da artık mâni denir. Öğüt amacıyla oğula, kıza, geline, çocuklara akıl vermek, kötülöklere karşı uyararak mâniler de söylenir. Ayrıca acı olaylardan ders, işin iyi yapılması, büyüğe saygı, uyararak, kırgınlığın son bulması, boşboğazlık vb. konularda da söylenir. Mâniler örf, âdet ve geleneklerin kuşaktan kuşağa aktarımını sağlamak yönüyle işlevseldir.

Mani Örnekleri

Düz Mani Örneği

Şu dağlar olmasaydı
Çiçeği solmasaydı
Ölüm Allah'ın emri
Ayrılık olmasaydı

Bağa girdim üzüm yok
El yârinde gözüm yok
Ben yârimi küstürdüm
Barışmaya yüzüm yok

Yedekli Mani Örneği

Adam aman asmaya.

Güle tenezzül etmez
Bülbül konar asmaya
Sevdiğimden vazgeçmem
Götürseler asmaya

Adam aman atacak,
Kaleye sancak çekmiş,

Tophane top atacak,
Sevdiğim çok bakıyor
Şimdi kalbim atacak.

Kesik Mani Örneği

Yara sızlar
Ok deęmiş,
yara sızlar
Yaralının hâlinden
Ne bilsin yarasızlar

Aya deęer,
Hüsnün yüz aya deęer;
Ay var bir güne deęmez,
Gün var yüz aya deęer.

Yukarıdaki mâniler, halkın ortak malı sayılan ürünlerin oluşturduğu, **halk edebiyatının** sözlü geleneğine ait ürünlerdir. Sözlü olan bu ürünler; halk arasında dilden dile geçtikçe zaman, kişi ve yer unsurlarına bağlı olarak değişikliğe uğramaktadır. Mânilerde genelde sevgi, tabiat, övgü, yergi, evlât sevgisi, ayrılık, hasret ve aşk konuları işlenir.